Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cyfleoedd o ran Iawndal a Lliniaru ym maes Cydsyniad Morol

Adroddiad Crynodeb yn adolygu’r arferion presennol ynghylch lliniaru ac iawndal ym maes datblygu morol gyda phwyslais ar ynni adnewyddadwy morol.

Rhagair

Wrth roi caniatâd ar ddatblygiadau morol, mae gofyniad statudol, gan gynnwys fel rhan o Gynllun Morol Cenedlaethol Cymru, i ystyried a rheoli effeithiau posibl ar fioamrywiaeth forol, yn enwedig o fewn Ardaloedd Morol Gwarchodedig (MPA). Mae gan Gymru nifer o safleoedd o'r fath sy'n adlewyrchu ansawdd uchel yr amgylchedd naturiol.

Mewn rhai achosion, lle na ellir osgoi neu liniaru effeithiau andwyol ar Ardaloedd Morol Gwarchodedig yn ddigonol, efallai y bydd angen cydbwyso er mwyn i brosiect fynd rhagddo.

Mae'r adroddiad hwn yn adolygu gofynion cydbwyso sy'n gysylltiedig ag Ardaloedd Morol Gwarchodedig ac yn cyflwyno gwybodaeth gyfredol a dulliau o sicrhau cydbwysedd morol.

Bwriedir iddo helpu ein dealltwriaeth o gyfleoedd i gymhwyso gofynion cydbwyso sy'n gysylltiedig ag Ardaloedd Morol Gwarchodedig yn ymarferol, yn enwedig o ran datblygu ynni adnewyddadwy morol.

Mae'n adroddiad i Lywodraeth Cymru, nid yw'n cynrychioli barn Llywodraeth Cymru, a dylid ei ystyried yn unol â hynny.

Crynodeb

Prif amcanion yr astudiaeth hon oedd:

- Adolygu'r ystod o fesurau lliniaru morol a chydbwyso sy'n ymarferol ac sydd wedi'u sicrhau (neu eu hystyried), ynghyd ag unrhyw arfer da, gyda'r nod o gyflawni mesurau effeithiol i gynnal (neu hyd yn oed wella) nifer yr adar, pysgod a mamaliaid ac ansawdd y cynefinoedd morol y maent yn dibynnu arnynt o fewn ffiniau moroedd Cymru; ac
- Ystyried, ar lefel uchel, unrhyw gyfyngiadau sy'n gysylltiedig â chymhwyso mesurau lliniaru a chydbwyso newydd a'r cymhwyso sy'n gysylltiedig â hynny mewn cydsynio morol.

Cafodd y prosiect ei lywio gan adolygiadau pen desg, ymgysylltu â rhanddeiliaid a phrofiad ehangach tîm y prosiect.

Mae ystod eang o fesurau lliniaru wedi'u defnyddio hyd yma ar gyfer y pedwar grŵp derbynyddion ecoleg forol allweddol (cynefinoedd morol, adar, pysgod a mamaliaid). Mae'r rhain wedi'u cynnal (neu eu hystyried) i sicrhau cydymffurfiaeth ag ystod eang o sbardunau polisi a deddfwriaeth, yn ogystal â chefnogi datblygu cynaliadwy yn nyfroedd Cymru. Darperir trosolwg o fesurau o'r fath, ynghyd â dealltwriaeth o'u heffeithiolrwydd cymharol fel rhan o'r hyn y gellir ei gyflawni yn y prosiect hwn. Mae hwn yn adnodd defnyddiol i lywio asesiadau amgylcheddol ac yn y pen draw y broses gydsynio.

Mae'r hierarchaeth liniaru yn diffinio proses ddilynol y dylid ei mabwysiadu i osgoi, lliniaru a gwneud yn iawn am effeithiau ecolegol negyddol, gyda chydbwyso yn cael ei ddehongli'n fawr fel mesur pan fetho popeth arall. Yn y cyd-destun hwn, dylid ystyried mesurau lliniaru o ddechrau datblygiad posibl a gellir eu defnyddio drwy gydol pob cam o gylch oes y prosiect.Mae'r ddealltwriaeth benodol o ofynion cydbwyso’n cael ei llywio'n fawr gan y

sbardun deddfwriaethol neu bolisi sylfaenol. Mae'r holl broses o sicrhau a chytuno ar fesurau cydbwyso yn ystyried nifer fawr o ffactorau, ac mae canllawiau sylweddol, cyfraith achosion a chynseiliau y gellir eu defnyddio i lywio'r gofynion hyn. Hyd yma, mae enghreifftiau penodol mewn perthynas â chydbwyso yn yr amgylchedd morol wedi'u cyfyngu i raddau helaeth i gynefinoedd rhynglanwol, adar a physgod. Fodd bynnag, rhoddir mwy o ystyriaeth i fesurau cydbwyso mwy newydd ar gyfer y derbynyddion hyn a mamaliaid môr.

Mae nifer o gymhlethdodau o ran diffinio a sicrhau pecynnau lliniaru a chydbwyso. Mae'r rhain yn cynnwys, er enghraifft, dod i gytundeb ar becynnau cydbwyso, darparu tebyg am debyg, sicrwydd o effeithiolrwydd, ystyriaethau amseru a chostau. Mae nifer o elfennau ymarferol allweddol hefyd a allai ddylanwadu ar gyflawni mesurau cydbwyso yn effeithiol. Mae'r rhain yn cynnwys, er enghraifft, y gofyniad i gael caniatâd ar wahân i weithredu'r mesurau, gorgyffwrdd â'r cyfundrefnau cynllunio daearol a morol a chysoni amseriad yr effeithiau posibl a'r gallu i gyflawni'r mesurau cydbwyso gofynnol. Nid yw'n anghyffredin ychwaith i gynlluniau o'r fath ddod ar draws gwrthwynebiadau gan randdeiliaid lleol, ac i nifer o faterion sy'n benodol i safleoedd arafu'r broses weithredu. Mae darparu nifer o fesurau cydbwyso hefyd wedi bod yn ddibynnol ar argaeledd tir addas (y gall fod cryn gystadleuaeth amdano).

Yn gyffredinol, mae'r graddau y mae amcanion cydbwyso yn cael eu cyflawni yn cael eu hadolygu'n rheolaidd drwy fonitro, gyda chyfnodau adolygu mwy ffurfiol fel arfer o tua 5 i 10 mlynedd. Ar gyfer y rhan fwyaf o safleoedd cydbwyso’r DU sydd ag amcanion cydbwyso penodol, mae hefyd yn ansicr sut y caiff y safleoedd hyn eu 'cymeradwyo' ac y bernir bod y cynefin wedi'i gydbwyso'n dderbyniol am yr hyn a gollwyd. Mae hyd y mathau hyn o gytundebau hefyd yn cyflwyno ansicrwydd gan y gall datblygwr fynd yn fethdalwr dros gyfnod o'r fath. Felly, mae mecanwaith i sicrhau bod y ddarpariaeth yn cael ei chyflawni yn y tymor hwy (fel sy'n ofynnol gan nifer o sbardunau deddfwriaethol) yn bwysig.

Yn gyffredinol, awgrymodd rhanddeiliaid ei bod yn ofynnol cael mwy o arweiniad ac eglurder ar yr holl broses o gytuno ar ofynion lliniaru a chydbwyso ar gyfer prosiectau unigol. Yn ddelfrydol, byddai hyn yn cynnwys pob cam yn y broses o ddeall yr effeithiau andwyol cychwynnol, nodi a chytuno ar y mesurau priodol, pennu amcanion ac yn y pen draw sut y dangosir cydymffurfiaeth. Yn ymarferol, byddai angen i unrhyw ganllawiau newydd adeiladu ar y canllawiau presennol a gallent fod yn anodd eu cyflawni o ystyried cymhlethdodau heriau sy'n ymwneud â safleoedd a phrosiectau penodol. Byddai angen cynllunio canllawiau o'r fath hefyd i ddiwallu anghenion datblygwyr, rheoleiddwyr a rhanddeiliaid ehangach.

Fel yr amlygwyd uchod, mae nifer o fesurau lliniaru, cydbwyso a gwella posibl y gellir eu cymhwyso ar gyfer derbynyddion ecolegol morol. Mae'n bwysig bod y sylfaen dystiolaeth yn cael ei chynnal a'i datblygu er mwyn deall yn well y lefelau o sicrwydd y gellir eu rhagdybio o ran y tebygolrwydd y cânt eu cymhwyso'n llwyddiannus. Yn yr un modd, mae'n bwysig deall effeithiau amgylcheddol technolegau newydd a thechnolegau sy'n datblygu yn ogystal â chynyddu graddfeydd prosiectau.

Mae gofyniad parhaus i ddeall ehangder llawn y cyfleoedd lliniaru a chydbwyso a allai fod yn berthnasol i'r broses cydsynio morol, ac y gellir eu cynnwys yn y broses honno. Mae mwy o ymchwil hefyd yn ofynnol, ac yn y pen draw penderfyniadau polisi, mewn perthynas â derbynioldeb cyffredinol, cydymffurfiaeth gyfreithiol a chymhwyso opsiynau lliniaru/cydbwyso yn ymarferol ac unrhyw atebion amgen. Dylid hefyd ystyried dull mwy strategol a chyfannol o ddarparu gwelliannau lliniaru, cydbwyso ac amgylcheddol.

Mae’r adroddiad llawn ar gael yn Saesneg yn unig.